

Arkadaşlığın Matematiği

Math of Friendship

ÖZET

İnsanların arkadaşlık ilişkileri çok farklı parametreye dayanmaktadır. Gelişen teknoloji ile bu parametreler çoğalmaktadır. Gelişen bu parametreler insanların hayatları boyunca edindikleri arkadaş sayısını, arkadaşlık ilişkilerini ve akademik kariyerlerini de etkilemektedir. Günümüzde sosyal medya kullanımı bu kriterleri etkileyen en büyük faktörlerden biridir. Çoğunlukla ortaöğretim seviyesindeki öğrencileri etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı; Orta öğretim öğrencilerin sosyal medya kullanımları, arkadaşlık, ilişkileri ve bu ilişkilerin akademik başarılarına etkisini incelemektir. İncelenen bu durum ile Dunbar sayısı karşılaştırılmıştır. Sonrasında bu amaca yönelik yirmi sekiz soruluk bir ölçek hazırlanmış ve beş farklı lise türündeki öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Çalışmaya gönüllü olarak katılan beş farklı lise türünde uygulanan ölçekler neticesinde maddeler çözümlenmiştir. Ölçeğe ait özellikler bir uzman yardımıyla geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ile değerlendirilmiştir. Bu analizler sonucunda arkadaşlıklarını hangi kriterlere göre seçtikleri ve sosyal medyanın bu kriter üzerindeki etkisi, arkadaş seçerken en fazla kullandıkları sosyal medya platformu ve farklı değişkenlere göre arkadaş sayıları bulunmuştur. Bu analizler neticesinde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Arkadaşlık, Dunbar Sayısı, Lise Öğrencileri

ABSTRACT

People's friendship relationships develop depending on very different motivations and preferences. Developing technologies increase these motivations and the universe of preferences. Friendship preferences affect the number of friends people make throughout their lives and the quality of their friendships, as well as many aspects of their entire social and academic careers, starting from their student life. The use of social media, one of today's defining phenomena, is one of the biggest factors affecting these criteria. Career planning efforts combined with the biological stress of adolescence, on the one hand, and the cognitive difficulty of high school courses and preparation for university exams, on the other hand, visibly affect students in both choosing friends and maintaining healthy friendship relationships. The purpose of this research is to examine high school students' social media use, friendships and relationships and the effects of these relationships on their academic success. As a result of the research, the relationship between this situation and the Dunbar Number was compared. A scale of twenty-eight questions was prepared as the data collection tool of the research and was applied to students in fifteen schools in five different high school types. The items were analyzed as a result of the survey applied to five different types of high schools that participated in the study voluntarily. The features of the scale were evaluated through validity and reliability analyzes with the help of an academician from the university. As a result of these analyzes, the criteria by which they choose their friendships, the impact of social media on this criterion, the social media platform they use most when choosing friends, and the number of friends according to different variables were found. As a result of the study, suggestions were presented according to the findings obtained from the analysis.

Keywords: Social Media, Friendship, Dunbar Number, High School Students

GİRİŞ

Robin Dunbar'a göre bir insan en fazla 150 kişi ile sağlıklı ilişki sürdürebilir (Dunbar, 2010). Bu 150 kişi içinde gruplara bölünüyor. En yakın hissettiğimiz grup, sosyal vaktimizin %40'ını geçirdiğimiz 5 kişilik en küçük çekirdek grubuna getiriyor. Çekirdek grubun üstünde yer alan 10 kişilik daha geniş bir çember yer alıyor. Bu çember zamanımızın %20'sinin geçirdiğimiz ve yakın hissettiğimiz gruptur. Bu 15 kişilik grup sosyal psikologlarca "duygudaşlık grubu" olarak sınıflandırılıyor. Bir diğer çemberde yer alan 30 ya da daha fazla kişi olan grup arkadaş olarak biliniyor. Bir üst katman ve çemberin sonu olan kısımda ise toplam olan 150 kişi vardır. 150 kişilik kısımla ise yılda en az bir kere temasa geçiyoruz. Günümüzde sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte sanal arkadaşlıklarında artması hiç kaçınılmaz oldu. Ortaöğretim öğrencilerinin de arkadaşlıklarının sosyal medya

İbrahim Ünlü ¹
Gülce Irmak ²
Hayrunnisa Tan ³
Elif Çetin ⁴

How to Cite This Article

Ünlü, İ., Irmak, G., Tan, H. & Çetin, E. (2023). "Arkadaşlığın Matematiği" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:116; pp:8958-8976. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72857>

Arrival: 04 September 2023
Published: 25 October 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, Ankara, Türkiye. ORCID:0000-0001-8871-3221

² Öğretmen, Ankara, Türkiye. ORCID:0009-0001-8486-4353

³ Öğretmen, Ankara, Türkiye. ORCID:0009-0006-0695-1984

⁴ Öğretmen, Ankara, Türkiye. ORCID:0009-0000-0301-3390

kullanımıyla birlikte değiştiğini ön görüyoruz. Dunbar Sayısı'nın Türkiye'deki ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanımıyla olan ilişkisini inceledik. Öğrencilerin arkadaş sayıları ve akademik başarılarının nasıl bir ilişki hâlinde olduğuna dikkat çekmek için demografik bilgilerle birlikte 28 soruluk bir çevrim içi anketi 770 lise öğrencisine uyguladık. Bu araştırmayı yaparken arkadaşlık paradoksu kavramıyla karşılaştık. Çoğu insanın ortalama olarak arkadaşlarından daha az arkadaşı vardır. Bir paradoks gibi görünen şey aynı zamanda gerçek bir etkidir ve sosyal çevrelerimize nüfuz eden ağların yapısıyla ilgilidir. Paradoksun nedeni de arkadaşlık ağlarıdır (Çağlar,2020). Bu ağlar sosyal medyada insanların takip ettikleri arkadaşlarının takip ettiklerinin daha fazla olması durumudur. Ortaöğretim öğrencilerinde de durum aynı mıdır bunu inceledik. Tanınmak demek birçok sosyal bağlantıya sahip olmak demektir. Az arkadaş sayısı olan biriyle arkadaş olmaya göre daha fazla sosyal bağlantıları olan bir insanla arkadaş olmak daha kaçınılmazdır. Paradoks denmesinin sebebi çoğu kişiye göre bu durumdan farklı düşünmesidir.

Dunbar Sayısı

İngiliz antropolog ve evrimsel psikolog Robin Dunbar, maymunlar ve insansı maymunların (primatlar) ilişkilerini inceleyerek insanın yürütebileceği sosyal ilişki sayısını 148 olarak belirleyip 150'ye yuvarlamıştır ve bu sayıya da "Dunbar Sayısı" ismini vermiştir (Hernando, 2009). Bu sayının doğruluğunu kanıtlamak başta pek kolay değildir. Çünkü insanlar büyük kentlerde yaşamakta ve gün içinde sayısız insanla iletişim kurmaktadır. Hatta birçok insanın ismini dahi bilmeden yalnızca gerektiği kadar iletişime geçerek hayatlarına devam etmektedir. Bu büyük grupların varlığı, ne kadar zor olursa olsun elbette incelenmesi gereken bir husustur. Ama bu gruplar, primatlardaki doğal gruplardan çok daha farklıdır. Doğal insan gruplarına bakılmak istenirse inceleme yapmak için en uygun grup; sanayi devrimi (endüstri devrimi) öncesinde hayat süren insan gruplarıdır (özellikle de avcı toplayıcı olanlar). Avcı toplayıcı gruplar, genellikle karışık toplum düzenleri içinde yer alırlar. En küçük grupları ise geçici gece kamplarından oluşur ve bu grup otuz ile elli kişi arasında üyeye sahiptir. Bu gruptaki insanların yerleri değişkendir. Çünkü aileler yemek ve su kaynağı bulabilmek adına farklı yerlere dağılırlar. Bu süreç içinde de devamlı olarak farklı gruplara katılıp ayrılırlar. En büyük grupları ise kabilelerdir. Kabileler diğer gruplara bakıldığında daha katı ve net kurallara sahip, ortak bir dilin konuşulduğu topluluklardır. Kabilesel topluluklar genellikle 500-2500 kişi aralığında bir sayıya sahiptir. Antropolojide bu iki grup kabul görmüştür fakat bu iki katmanın arasında bir grup daha olduğu da tartışılan bir konudur. Bu grup çoğu zaman bir klan formuna bürünebilir. Klan bazen bir av bölgesi veya su kaynağının ortak sahipliği üzerine kurulmuş olabilir. Bu klanlar yaklaşık olarak 153 kişiden oluşur. Bu toplumlarda bir klan hariç diğer hepsinin sayısı 100 ile 230 arasına düşer ki bu da 150 sayısının da içinde bulunduğu istatistiksel aralıktır.

Dunbar Sayısının daha gelişmiş toplumlar üzerinde doğruluğunu kanıtlamak isteyen Robin Dunbar, meslektaşı Russell Hill ile birlikte bir araştırma yapar. Bu araştırmada belli sayıda insanlardan yılbaşı kartı gönderdikleri kişilerin tam listesini isterler ve burada da durum değişmez. Ortalama 68 kart, yaklaşık 150 kişiyi içeren evlere gönderilmiştir.

Aynı sayı, iş dünyasında da kendini belli eder. Örneğin 150'den az çalışanı olan organizasyonlarda karşılıklı ilişkilerin daha sağlıklı olduğu fakat sayı büyüdükçe iletişimin ve verimli çalışma ortamı sağlama olanağının azaldığı görülmüştür. Bunun dışında 150 eşğini aşan şirketlerde sürekli devamsızlıkların ve hastalıkların yaşandığı apaçık ortadadır. Bu konuyla ilgili en bilinen örneklerden biri de GoreTex'in kurucusu Wilbert Gore'un iş hayatında benimsediği tutumdur. Bay Gore, iş yükü arttığında fabrikayı büyütme yerine her birinde 150 işçinin çalıştığı fabrika birimlerini artırmıştır. Bu sayede karşılıklı yükümlülük duygusu, işçi ve yöneticiler arasında yardımlaşma da artmıştır. Dunbar'a göre Bay Gore'un yatırımlarındaki başarının asıl sırrı da oluşturulan bu hiyerarşik düzendir.

Dunbar Sayısı'nın askerlikteki örneklerine bakıldığında ise modern orduların en küçük biriminin bölük olması ve bu bölüklerin de otuz ila kırk askerden oluşan üç takım ile komuta heyeti ve birkaç destek ekibinden oluşması, yani toplamda 130-150 kişilik bir grubu meydana getirmesi söylenebilir.

Bu 150 kişilik grubun bir altındaki çember 30 ya da daha fazla kişiden oluşmaktadır. Bir alttaki grup ise yaklaşık 15 kişiden oluşur ve bazı psikologlar bu gruba "duygudaşlık grubu" adını vermiştir. Dunbar'a göre bu grup, yarın ölseler yıkılacakımız kişilerdir ve bu kişilerle ayda en az bir kez iletişime geçeriz. Duygudaşlık grubunun örneklerine takım hâlinde oynanan sporlarda da sıkça rastlanır. En içteki çekirdek grup ise yaklaşık 3-5 kişi aralığındadır. Bu grup en samimi olduğumuz, en çok iletişime geçtiğimiz ve vazgeçemeyeğimiz kişilerden oluşmaktadır. Bu grupta bulunan kişilerle haftada en az bir kez görüşürüz. Yani bu gruplar daraldıkça gruplardaki kişilerle olan paylaşımlarımız, iletişimimiz ve yaşadığımız duygu yoğunluğu artar.

Bu çemberler incelendiğinde göze çarpan şeylerden biri ise sayıların (çemberin içinden dışına doğru) üçe katlanarak artmasıdır. Bu yüzden İngiliz antropolog Robin Dunbar, bu çemberler dışında 500 ve 1500 kişilik iki

katmanın daha olması gerektiğine inanmaktadır. Hatta bununla ilgili olarak Platon'un bir sonraki katmanı belirlemeyi başardığını ve ideal bir büyüklükteki demokrasinin 5300 kişilik olması gerektiğini söylemesini örnek olarak kullanmıştır (Dunbar, 2010).

Genel itibarıyla Dunbar sayısının işleyişi incelendiğinde ise varılan sonuç şudur ki hayatımıza alabileceğimiz insanların bir sınırı vardır ve hayatımıza yeni bir insan girdiğinde bir kişinin de hâlihazırda yer aldığı çemberden bir sonraki seviyeye düşmesi gerekir.

Arkadaşlık Paradoksu

Arkadaşlık paradoksu, 1991'de sosyolog Scott L. Feld tarafından bulunan bir kavramdır. Arkadaşlık paradoksu, insanın ortalama olarak kendi arkadaşlarının sahip olduğu arkadaş sayısından daha az arkadaşına sahip olması durumudur (Feld,1991). Bu araştırmanın çıkış noktası insanların arkadaşlarının daha çok arkadaş olduğunu fark edip kendilerini kötü ve değersiz hissetmeleridir. Bu sebeple az arkadaş olan biriyle arkadaş olma şansınız daha azdır.

Matematsel olarak incelenmiş ve arkadaşlık paradoksuna ulaşılmıştır (Burkeman, 2010). Bu duruma çoğunluk yanılması da diyebiliriz. Bundan dolayı örneğin, az kişinin gözü renklidir fakat birçoğu arkadaşlarının renkli gözlü olduğunu fark edebilir (Lerman, Yan ve Wu, 2016).

Mobil cihazların Whatsapp, Instagram, Twitter, Youtube vs. daha çok hayatımıza girmesiyle, sürekli dijital iletişim yoluyla çoğalan birey sayısı ile daimi iletişim kurabileceğimiz yeni bir ortam oluşuyor. Modern teknolojinin bir parçası olan Twitter baz alınarak yapılmış olan bir çalışma mevcuttur. Twitter'daki 6 aylık konuşmaların veri seti analiz ederek arkadaşlık paradoksuna dikkat edilmiştir (Gonçalves, Perra ve Vespignani,2011).

Sosyal Medya

Sosyal medya bireylerin birbirleri ile iletişim kurdukları içerik paylaşım takip ettikleri bir iletişim platformudur. Sosyal medya kişiler arası iletişimi sağlayan bir ortamdır. Sosyal medya 1970 yıllarında internetin bulunması üzerine ortaya çıkmıştır. İlk yıllarında bilgi edinmek için kullanılan internet daha sonraları karşılıklı iletişim ve etkileşimler için de kullanılmıştır. Bununla birlikte birçok sosyal medya uygulaması hayatımıza girmiştir. 2000'li yılların başında kurulan Facebook, Youtube, Instagram gibi uygulamalar sayesinde insanlar birbirleri ile karşılıklı iletişim içine girmiştir. Günümüzde bu durum etkisini iyice göstermektedir. We Are Social 2021 ve Hootsuite tarafından hazırlanan 'Digital 2021' raporuna göre (Kemp, 2021) dünya çapında 4,20 milyar sosyal medya kullanıcısı var. Bu da dünya nüfusunun yüzde 53'ünden fazlasına denk geliyor. Aynı raporda ortalama bir internet kullanıcısı internette 6 saat 52 dakika, sosyal medyada 2 saat 25 dakika vakit geçiriyor ama bu durum ülkemizde ortalama internette 7 saat 57 dakika, sosyal medyada 2 saat 57 dakika ile ortalamanın üzerinde kalıyor.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı

Değişen ve gelişen dünyada sosyal medya kullanımı gün geçtikçe artmakta ve bununla birlikte sosyal medya toplumun her kesiminden insanın hayatına etki etmektedir. Ülkemizde lise öğrencileriyle ilgili yapılan araştırmalarda (Akyürek, 2020) toplumumuzun önemli bir kesimi olan lise öğrencilerinin de sosyal medyayı çoklukla kullandığı gözlenmektedir. Muhammet İbrahim Akyürek tarafından 2020 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin %79'unun interneti her gün kullandığı ve %60'ının her gün bir kereden fazla kullandığı gözlenmiştir.

YÖNTEM

Anket

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan anket soruları bizzat araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup Google Forms üzerinden, çevrim içi bir şekilde uygulanmıştır. Anket soruları benzer amaçlar için hazırlanmış başka çalışmalardan ve onların anket sorularından yola çıkılarak hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan anket dört farklı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özellikleri ile akademik bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin sosyal medya arkadaşlıkları ve yüz yüze kurdukları arkadaşlık ilişkileri; üçüncü bölümde sosyal medya kullanım amaçları ve kullandıkları sosyal medya platformları, son bölümde ise sahip oldukları anlık haberleşme programları hakkında sorular bulunmaktadır.

Katılımcılar

Yaptığımız araştırmaya 5 okul türünde (Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Meslek Lisesi) 15 farklı okuldan 770 lise öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların %36'lık kısmı Anadolu Lisesinden, %34,5'lük kısmı Sosyal Bilimler Lisesinden, %15,8'lük kısmı Fen Lisesinden, %10,1'lik kısmı İmam Hatip

Lisesinden,%3,6'lık kısmı ise Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinden öğrencilerdir. Yapılan araştırmaya 486 kız 284 erkek öğrenci katılmış ve yapılan anketlerin hepsi analizlere dâhil edilmiştir.

Araştırma Etiği

Bu çalışma etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar üzerinde herhangi bir etik ihlali barındıran uygulamada bulunulmamıştır ve katılımcıların tümü çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Çalışmada kullanılan anket soruları, alanında uzman öğretim üyelerine danışılarak proje kapsamında yapılan araştırma ve bulgulardan yola çıkılarak oluşturulan bir soru havuzundan seçilerek oluşturulmuştur ve geçerliliği sağlanmıştır. Öğrencilere aynı sorular farklı zamanlarda sorulmuş ve böylece anketin güvenilirliği sağlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yaptığımız araştırmaya 5 okul türünde (Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Meslek Lisesi) 15 farklı okuldan 770 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların %36'lık kısmı Anadolu Lisesinden, %34,5'lik kısmı Sosyal Bilimler Lisesinden, %15,8'lik kısmı Fen Lisesinden, %10,1'lik kısmı İmam Hatip Lisesinden, %3,6'lık kısmı ise Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinden öğrencilerdir. Araştırmaya katılan öğrencilere 28 soru yöneltilmiştir. Bu sorular ankete katılan öğrencilerin gerçek hayattaki arkadaş sayıları, sosyal medya kullanımları, akademik başarıları gibi konuları içermektedir. Araştırma soruları, farklı okul türlerinden lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımları, çevrim içi ve yüz yüze arkadaşlıkları hakkında bilgi sahibi olmak ve anket sonucunda oluşan verilerin Dunbar Sayısı ile olan bağlantılarını araştırmak amacıyla yöneltilmiştir.

BULGULAR

Google Forms üzerinden düzenlenen anket, grafikler şeklinde düzenlenmiş ve grafiklere ait dilsel ifadeler numaralı grafiklerin hemen altına yazılmıştır.

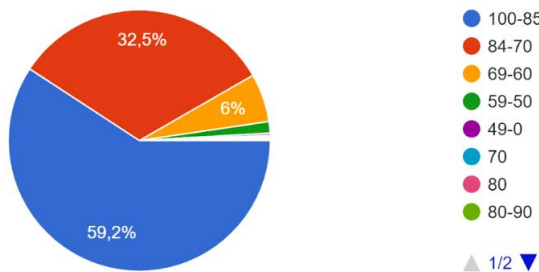
Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellikler	Yüzde	
Okul Türü	Anadolu Lisesi	36
	Sosyal Bilimler Lisesi	34,5
	Fen Lisesi	15,8
	İmam Hatip Lisesi	10,1
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	3,6
Sınıf Düzeyleri	9.Sınıf	31,3
	10.Sınıf	41,7
	11.Sınıf	21,6
	12.Sınıf	5,5
Cinsiyet Durumu	Kadın	63,1
	Erkek	36,9

Kaynak:Yazarlar tarafından üretilmiştir

Not Ortalamamız:

770 yanıt

Şekil 1:Not Ortalaması

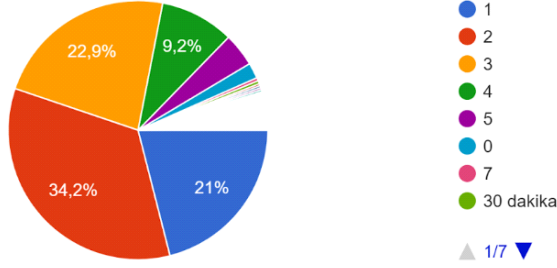
Kaynak:Yazarlar tarafından üretilmiştir

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin akademik ortalamaları incelendiğinde, %59,2'lik kısmının ortalaması 85-100 aralığında, %32,5'lik kısmın ortalaması 84-70 aralığında, %6'lık kısmın ortalaması 69-60 aralığında, %1,4'lük

kısım ortalaması 59-50 aralığında, %0,3'lük kısmın ortalaması 49-0 aralığındadır. Geriye kalan %0,6'lık kısım ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Ortalama günde kaç saat ders çalışırsınız?

770 yanıt

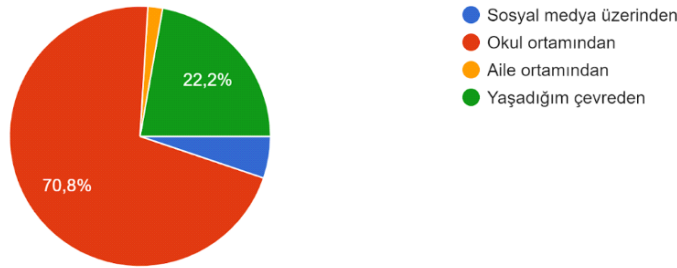
Şekil 2:Ders Çalışma Saati

Kaynak:Yazarlar tarafından üretilmiştir

Öğrencilerin %34,2'lik kısmı günde ortalama 2 saat ders çalışırken %22,9'luk kısmı 3 saat, %21'lik kısmı 1 saat, %9,2'lik kısmı 4 saat çalışmaktadır. Geri kalan %8,5'lik kısım ise diğer şıkkını işaretleyerek "değişken, 1 saatten az" gibi cevaplar vermiştir.

Arkadaşlarınızı daha çok nasıl seçersiniz?

770 yanıt

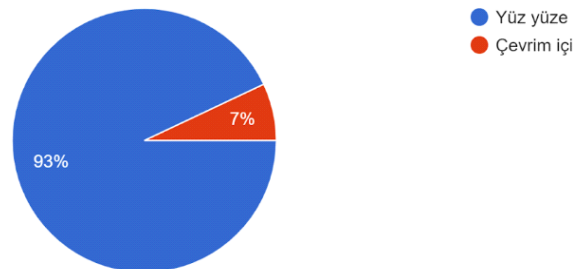
Şekil 3:Arkadaş Sayısı

Kaynak:Yazarlar tarafından üretilmiştir

Ankete katılan deney grubunun arkadaşlık ilişkilerini incelemek amacıyla "Arkadaşlarınızı daha çok nasıl seçersiniz?" sorusu sorulmuştur. Veriler incelendiğinde %70,8'lik kısım arkadaşlarını okul ortamından seçerken, %22,2'lik kısmı yaşadığı çevreden, %5,2'lik kısmı sosyal medya üzerinden, %1,8'lik kısmı aile ortamından seçmektedir.

Arkadaşlarınızı daha çok hangi yöntemle seçersiniz?

770 yanıt

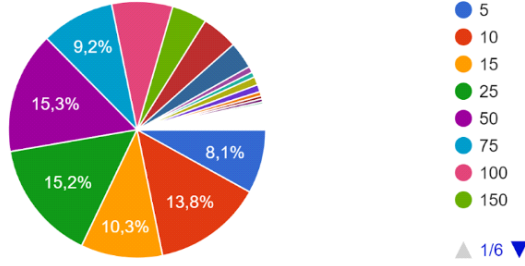
Şekil 4:Arkadaş Seçimlerinde Kullanılan Yöntem

Kaynak:Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %93'lük kısmı arkadaşlarını yüz yüze seçerken geriye kalan %7'lik kısım ise çevrim içi olarak seçmektedir.

Toplam kaç arkadaşınız var? (çevrim içi ve yüz yüze birlikte)

770 yanıt

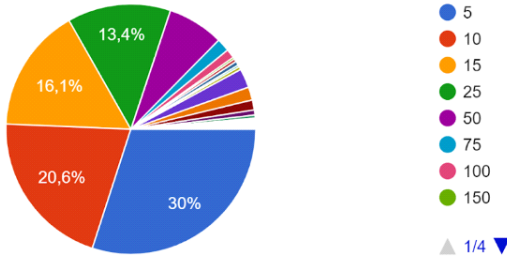
Şekil 5: Toplam Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Ankete katılan öğrencilerin %15,3'lük kısmının toplam 50 arkadaşı, %15,2'lik kısmının 25 arkadaşı, %13,8'lik kısmının 10 arkadaşı, %10,3'lük kısmının 15 arkadaşı, %9,2'lik kısmının 75 arkadaşı, %8,1'lik kısmının 5 arkadaşı, %7,7'lik kısmının 100 arkadaşı, %4,4'lük kısmının 150 arkadaşı, %4,5'lik kısmının 200 arkadaşı, %3,4'lük kısmının 500 arkadaşı, %1'lik kısmının 2000 arkadaşı, %0,8'lik kısmının 1000 arkadaşı, %0,6'lük kısmının 1500 arkadaşı bulunurken geriye kalan %5,7'lik kısım (44 kişi) anketteki diğer seçeneğini seçmiştir.

Arkadaşlarınızın kaç tanesi ile sürekli iletişim halindedesiniz?

770 yanıt

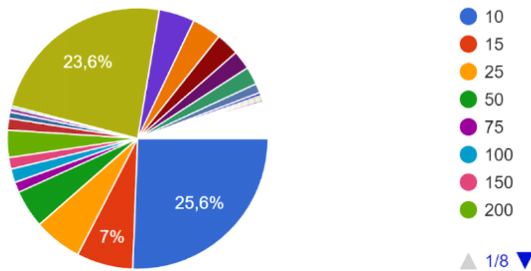
Şekil 6: Sürekli İletişim Hâlinde Olunan Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %30'luk kısmı "Arkadaşlarınızın kaç tanesi ile sürekli iletişim halindedesiniz?" sorusuna 5 cevabını verirken, %20,6'luk kısım 10, %16,1'lik kısım 15, %13,4'lük kısım 25, %7,3'lük kısım 50, %1,7'lik kısım 75, %1,2 kısım 100, %0,5'lik kısım 500, %0,4'lük kısım 200, %0,4'lük kısım 2000, %0,3'lük kısım 150, %0,3'lük kısım 1500 cevabını vermiştir.

Sosyal medya üzerinden sahip olduğunuz arkadaşlarınızın sayısı ne kadardır?

770 yanıt

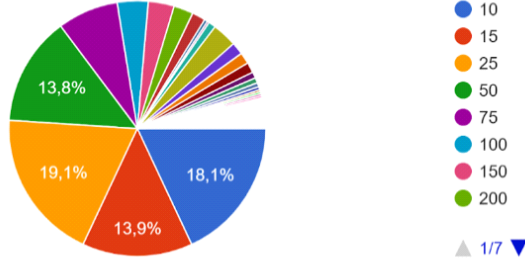
Şekil 7: Sosyal Medyadaki Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Ankete katılan öğrencilerin %25,6'sı kendilerine yöneltilen "Sosyal medya üzerinden sahip olduğunuz arkadaşlarınızın sayısı ne kadardır?" sorusuna 10 cevabını verirken, %7'si 15, %6'sı 25, %4,7'si 50, %3,4'ü 200, %1,7'si 100, %1,4'ü 150, %1,4'ü 500, %1,3'ü 75, %0,8'i 1000, %0,5'i 1500, %0,3'ü 2000 cevabını vermiştir. Geriye kalan %45,9'u ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Gerçek ortamlarda (yüz yüze) sahip olduğunuz arkadaş sayınız ne kadardır?

770 yanıt

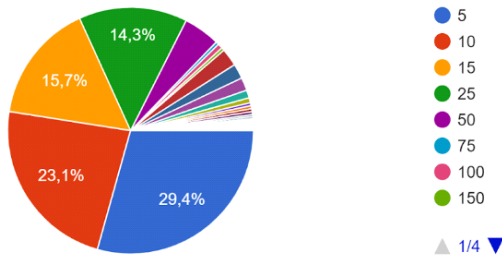
Şekil 8: Yüz Yüze Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcılara yöneltilen "Gerçek ortamlarda (yüz yüze) sahip olduğunuz arkadaş sayınız ne kadardır?" sorusuna %19,1'lik kısım 25, %18,1'lik kısım 10, %13,9'luk kısım 15, %13,8'lik kısım 50, %7,7'lik kısım 75, %3,9'luk kısım 100, %3,2'lik kısım 150, %2,5'lik kısım 200, %1,7'lik kısım 500, %0,9'luk kısım 2000, %0,4'lük kısım 1000, %0,3'lük kısım 1500 cevabını vermiştir.

Bir günde kaç farklı arkadaşınızla iletişim halindesiniz?

770 yanıt

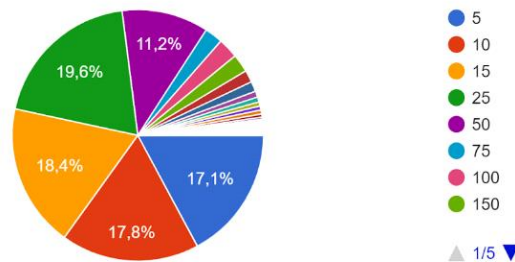
Şekil 9: Gün İçinde İletişim Halinde Olunan Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Ankete katılan öğrencilerin %29,4'ü bir günde 5 arkadaşıyla iletişim hâlindeyken %23,1'i 10, %15,7'si 15, %14,3'ü 25, %4,8'i 50, %0,6'sı 100, %0,4'ü 75, %0,4'ü 150 arkadaşıyla iletişim halinde olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %11,3'ü ise diğer seçeneğini seçmiştir.

Haftada kaç farklı arkadaşınızla iletişim halindesiniz?

770 yanıt

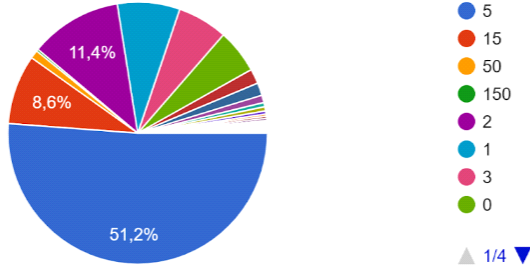
Şekil 10: Bir Hafta İçinde İletişimde Olunan Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %19,6'sı "Haftada kaç farklı arkadaşınızla iletişim halindesiniz?" sorusuna 25 cevabını verirken, %18,4'ü 15, %17,8'i 10, %17,1'i 5, %11,2'si 50, %2,6'sı 100, %2,3'ü 75, %2,3'ü 150 cevabını vermiştir. Katılımcıların %8,7'lik kısmı ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Size en yakın hissettiğiniz (özel paylaşımlar yaptığınız) kaç arkadaşınız vardır?

770 yanıt

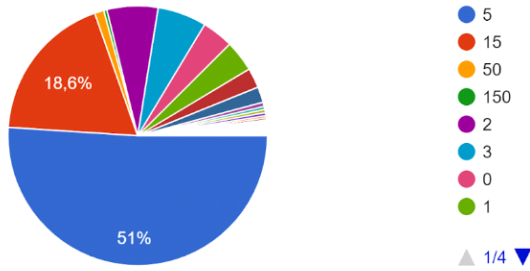
Şekil 11: Özel Paylaşımlar Yapılan Arkadaş Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %51,2'si "Size en yakın hissettiğiniz (özel paylaşımlar yaptığınız) kaç arkadaşınız vardır?" sorusuna 5 cevabını verirken %8,6'sı 15, %1'i 50, %0,3'ü 150 cevabını vermiştir. Geriye kalan %38,9'luk kısım ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Samimi paylaşımlar yaptığınız (sempatik olan) kaç arkadaşınız vardır?

770 yanıt

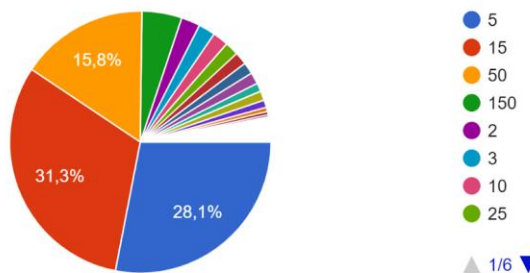
Şekil 12: Samimi Paylaşımlar Yapılan

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %51'i "Samimi paylaşımlar yaptığınız (sempatik olan) kaç arkadaşınız vardır?" sorusuna 5 kişi cevabını verirken %18,6'sı 15, %1,2'si 50, %0,4'ü 150 cevabını vermiştir. Geriye kalan %28,8'lik dilim ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Çevrenizde (çevrim içi ve yüz yüze birlikte) arkadaş olarak tanımlayabileceğiniz kaç kişi vardır?

770 yanıt

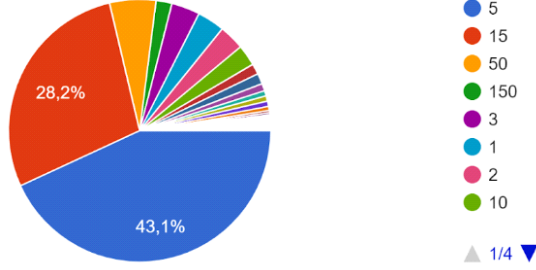
Şekil 13: Arkadaş Olarak Tanımlanan Kişi Sayısı

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılan öğrencilerin %31,3'ü "Çevrenizde (çevrim içi ve yüz yüze birlikte) arkadaş olarak tanımlayabileceğiniz kaç kişi vardır?" sorusuna 15 cevabını verirken %28,1'i 5, %15,8'i 50, %4,9'u 150 cevabını vermiştir. Geriye kalan %19,9'luk kısım ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Anlamli iletişim kurabildiğiniz arkadaş sayınızı (arkadaş evreninizi) hangisi daha iyi belirtir?

770 yanıt

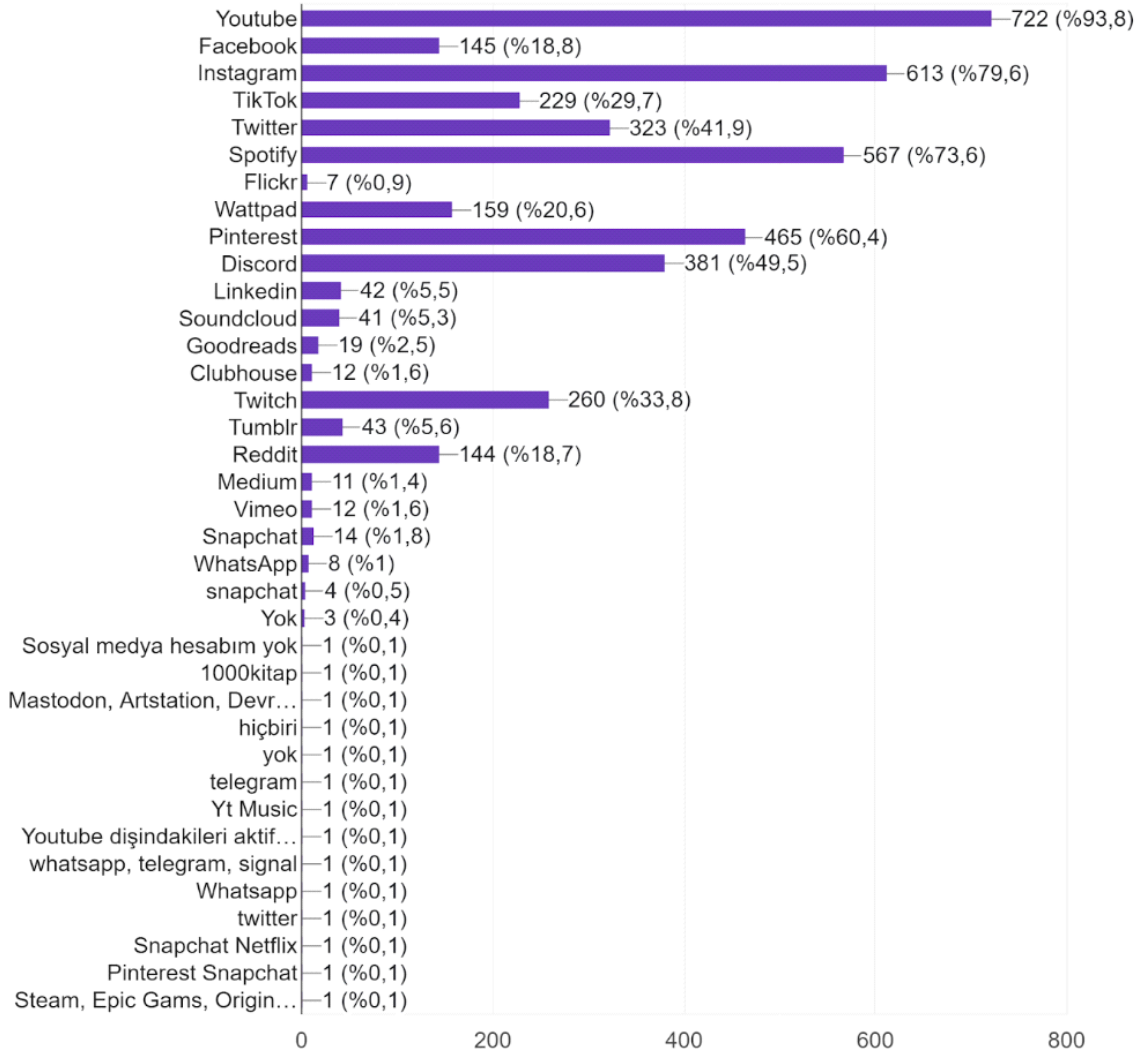
Şekil 14: Arkadaş Evreni

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılan öğrencilerin %43,1'i "Anlamli iletişim kurabildiğiniz arkadaş sayınızı (arkadaş evreninizi) hangisi daha iyi belirtir?" sorusuna 5 cevabını verirken %28'i 15, %5,7'si 50, %1,9'u 150 cevabını vermiştir. Geriye kalan %21,1'lik kısım ise diğer seçeneğini seçmiştir.

Sahip olduğunuz sosyal medya hesaplarınızı seçiniz.

770 yanıt

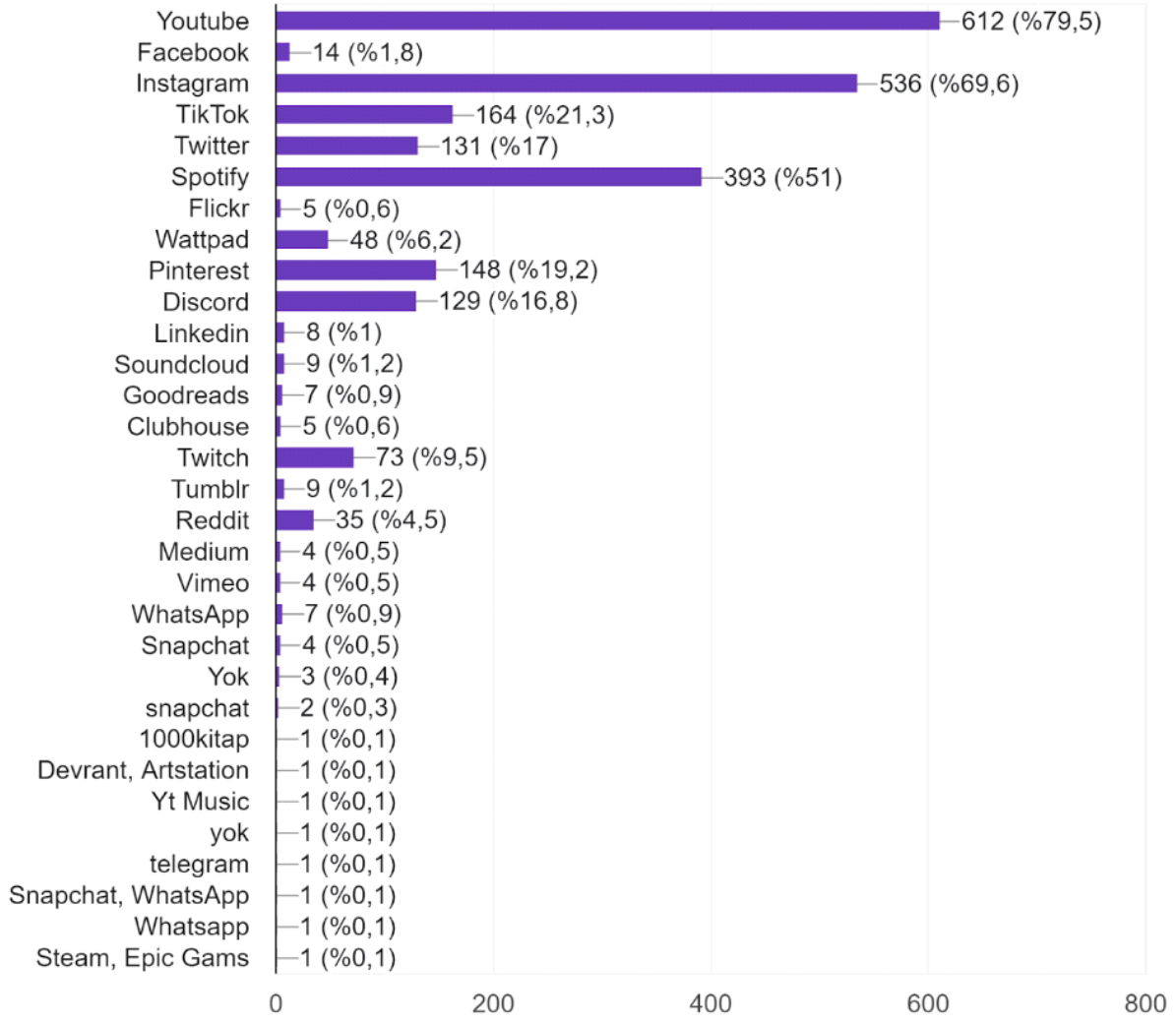
Şekil 15: Sahip Olunan Sosyal Medya Soruları

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcılara sahip oldukları sosyal medya hesapları sorulduğunda %93,8'i Youtube'u, %79,6'sı Instagram'ı, %73,6'sı Spotify'ı, %60,4'ü Pinterest'i, %49,5'i Discord'u, %41,9'u Twitter'ı, %33,8'i Twitch'i, %29,7'si TikTok'u, %20,6'sı Wattpad'i, %18,8'i Facebook'u, %18,7'si Reddit'i, %5,6'sı Tumblr'ı, %5,5'i LinkedIn'i, %5,3'ü Soundcloud'u, %2,5'i Goodreads'i, %1,6'sı Clubhouse'u, %1,6'sı Vimeo'yu, %1,4 Medium'u, %0,9'u Flickr'ı seçmiştir.

En sık kullandığınız sosyal medya uygulamaları hangileridir?

770 yanıt

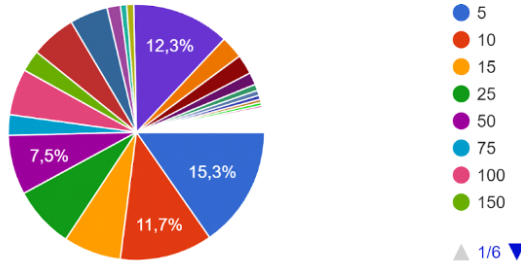
Şekil 16: En Sık Kullanılan Sosyal Medya Hesapları

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcılara “En sık kullandığınız sosyal medya uygulamaları hangileridir?” sorusu sorulduğunda %79,5’i Youtube, %69,6’sı Instagram, %51’i Spotify, %21,3’ü TikTok, %19,2’si Pinterest, %17’si Twitter, %16,8’i Discord, %9,5’i Twitch, %6,2’si Wattpad, %1,2’si Soundcloud, %1,2’si Tumblr, %1’i LinkedIn, %0,9’u Goodreads, %0,6’sı Flickr, %0,5’i Medium cevabını vermiştir.

Sosyal medyalarınızda toplam kaç arkadaşınız var? (Çevrim içi oyunlar, WhatsApp, Discord, Instagram vb. dahil)

770 yanıt

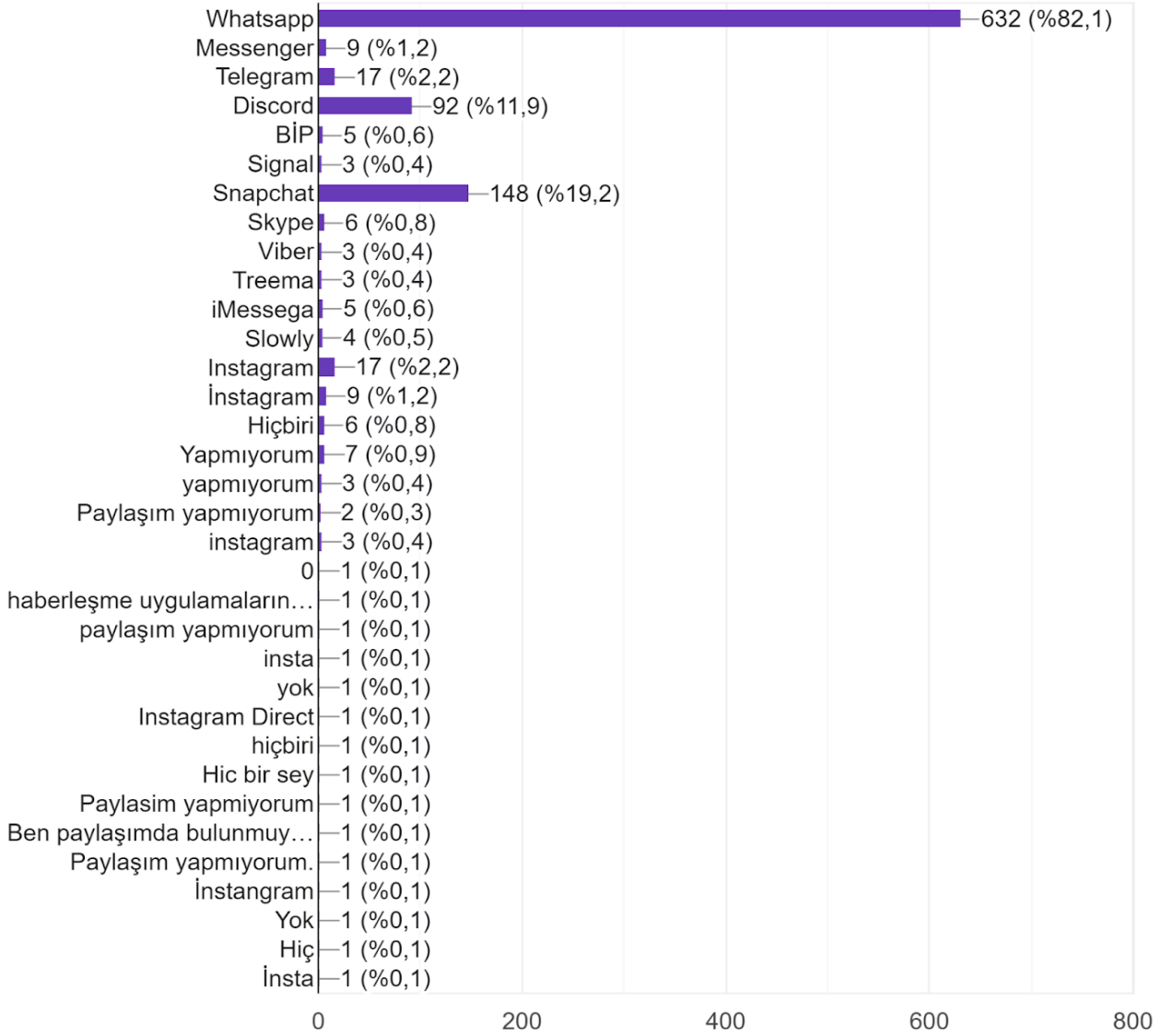
Şekil 17: Sosyal Medyadaki Arkadaş Sayısı

Kaynak:Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılan öğrencilerin %15,3'ü "Sosyal medyalarınızda toplam kaç arkadaşınız var? (Çevrim içi oyunlar, WhatsApp, Discord, Instagram vb. dâhil)" sorusuna 5 cevabını verirken %11,7'si 10, %7,8'i 25, %7,5'i 50, %5,8'i 100, %5,7'si 200, %4,8'i 500, %2,7'si 1500, %2,6'sı 75, %1,7'si 1000, %0,9'u 2000, %0,8'i 1500 cevabını vermiştir. Geriye kalan %25,4'lük kısım ise diğer seçeneğini seçmiştir.

En çok hangi anlık haberleşme uygulaması üzerinden paylaşım yapıyorsunuz?

770 yanıt

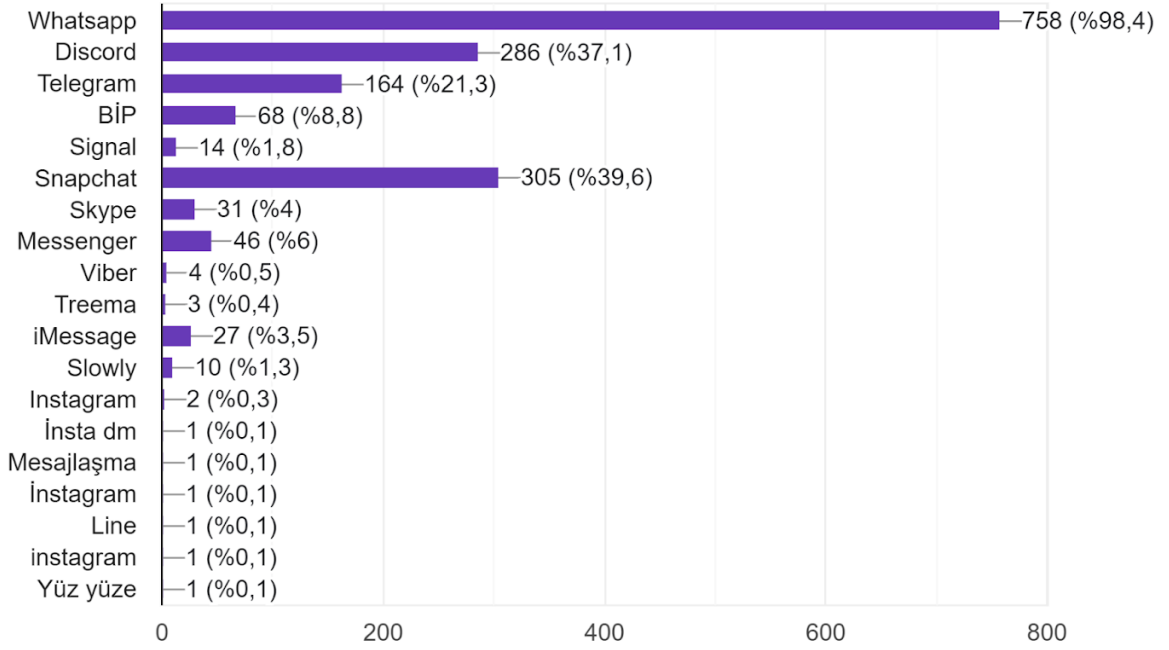
Şekil 18: En Çok Kullanılan Sosyal Medya Hesapları

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %65,3'ü "En çok arkadaşınız olan sosyal medya hesabınız hangileridir?" sorusuna Instagram cevabını verirken %18,2'si Discord, %5,1'i Youtube, %4,3'ü Spotify, %3,2'si TikTok, %2,9'u Twitter, %1,8'i Twitch, %1,6'sı Wattpad, %1,4'ü Pinterest, %1,3'ü Facebook cevabını vermiştir.

Sahip olduğunuz anlık haberleşme uygulamalarını seçiniz.

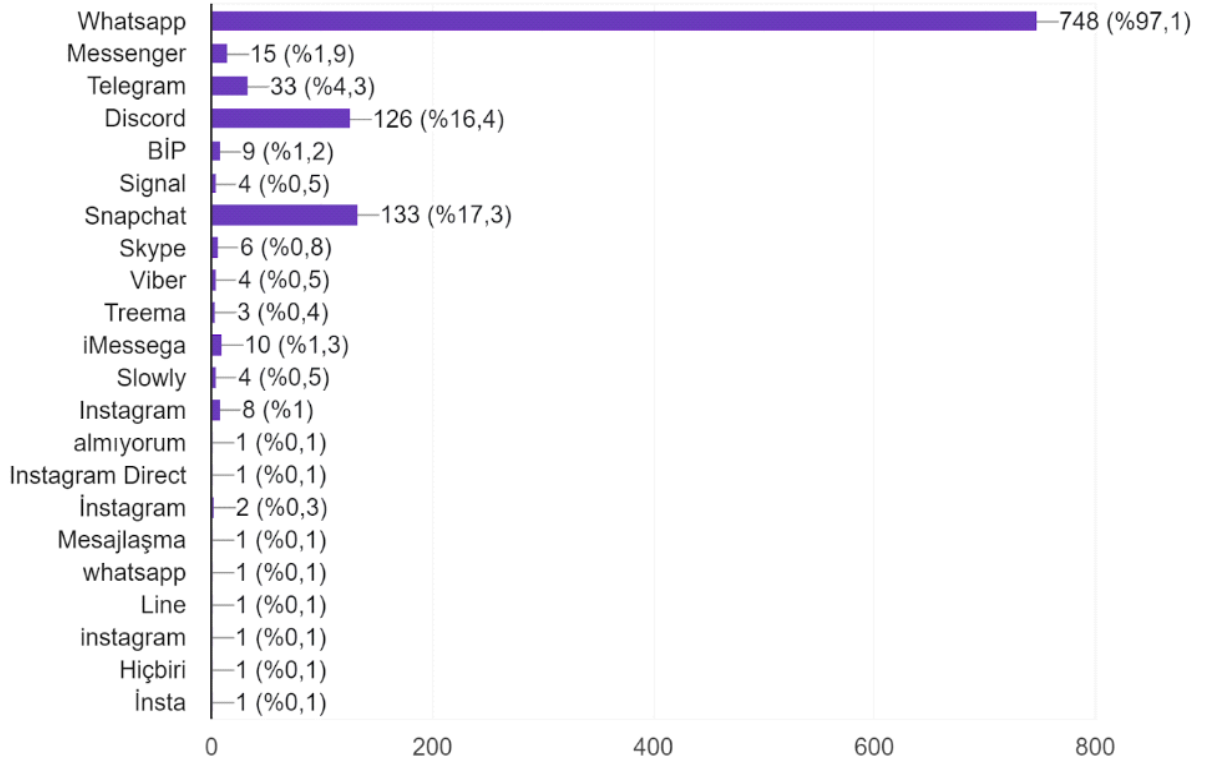
770 yanıt

Şekil 19: Anlık Haberleşme Uygulamaları**Kaynak:** Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %98,4'ü "Sahip olduğunuz anlık haberleşme uygulamalarını seçiniz." sorusuna WhatsApp cevabını verirken %39,6'sı Snapchat, %37,1'i Discord, %21,3'ü Telegram, %8,8'i BİP, %6'sı Messenger, %4'ü Skype, %3,5'i iMessage, %1,8'i Signal, %1,3'ü Slowly, %0,5'i Viber, %0,4'ü ise Treema cevabını vermiştir.

En çok hangi anlık haberleşme uygulamaları üzerinden ileti alıyorsunuz?

770 yanıt

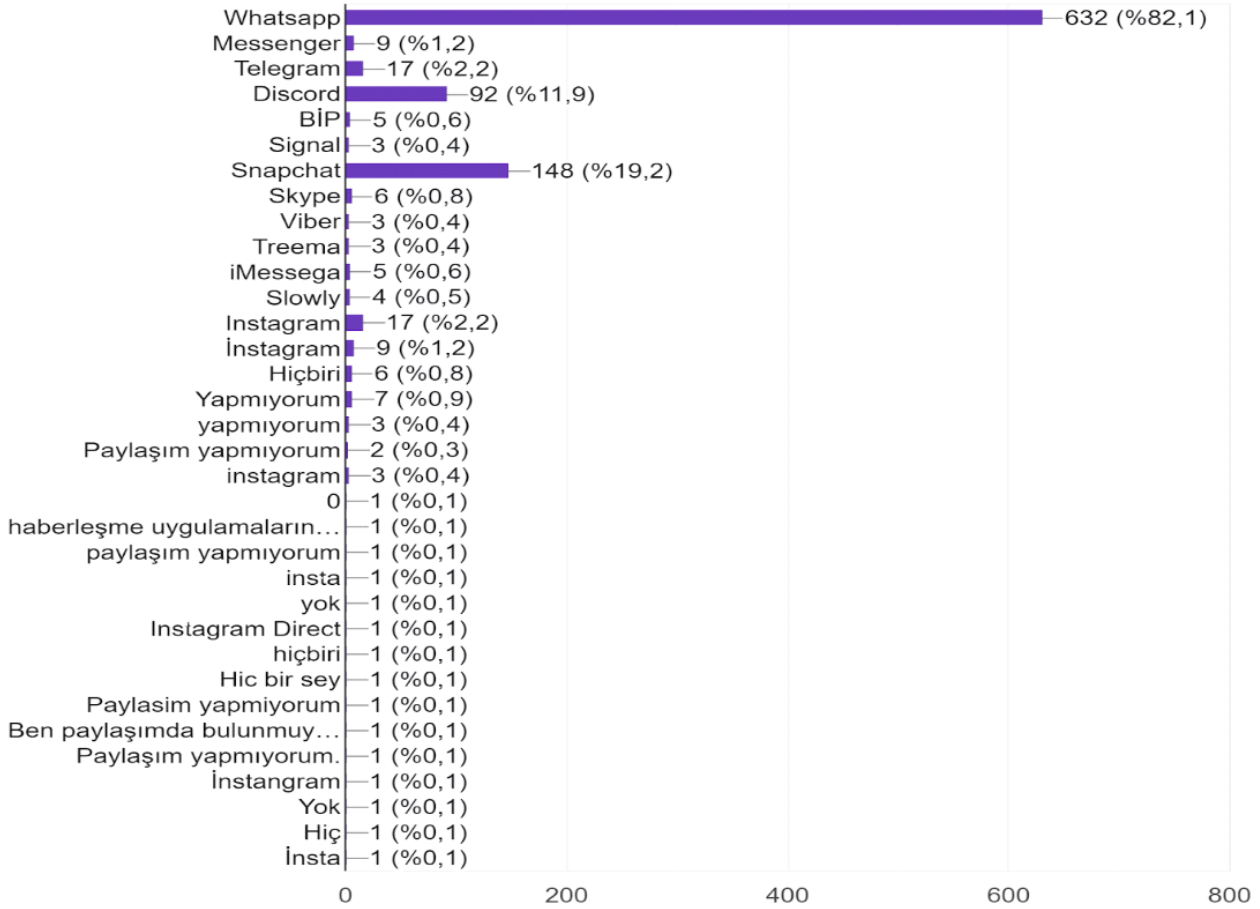

Şekil 20: En Çok İleti Alınan Anlık Haberleşme Uygulamaları

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %97,1'i "En çok hangi anlık haberleşme uygulamaları üzerinden ileti alıyorsunuz?" sorusuna WhatsApp cevabını verirken %17,3'ü Snapchat, %16,4'ü Discord, %4,3'ü Telegram, %1,9'u Messenger, %1,3'ü iMessage, %1,2'si BİP, %0,8'i Skype, %0,5'i Signal, %0,5'i Viber, %0,5'i Slowly, %0,4'ü Treema cevabını vermiştir.

En çok hangi anlık haberleşme uygulaması üzerinden paylaşım yapıyorsunuz?
770 yanıt

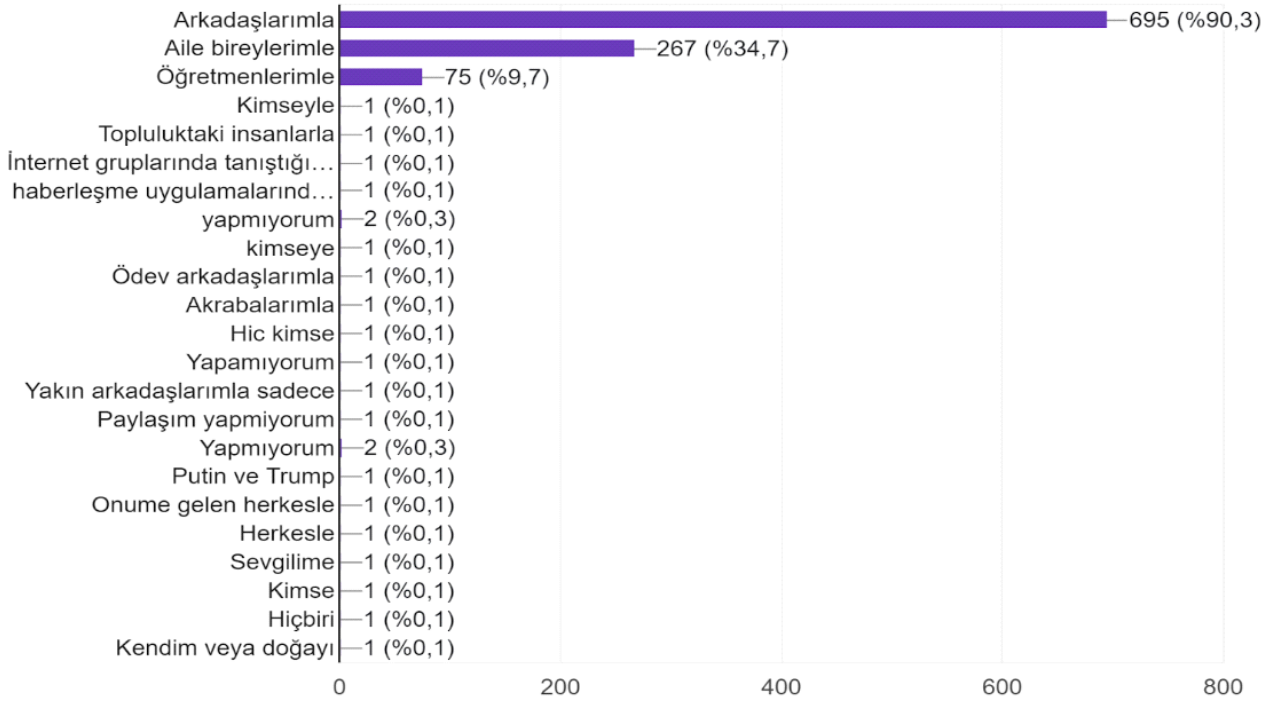
Şekil 21: En Çok Paylaşım Yapılan Anlık Haberleşme Uygulaması

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %82,1'lik kısmı kendilerine sorulan “En çok hangi anlık haberleşme uygulaması üzerinden paylaşım yapıyorsunuz?” sorusuna WhatsApp cevabını verirken %19,2'lik kısım Snapchat, %11,9'luk kısım Discord, %2,2'lik kısım Telegram, %1,2'lik kısım Messenger cevabını vermiştir. Geriye kalan kısım ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Anlık haberleşme uygulamaları üzerinden en çok kimlerle paylaşım yapıyorsunuz?

770 yanıt

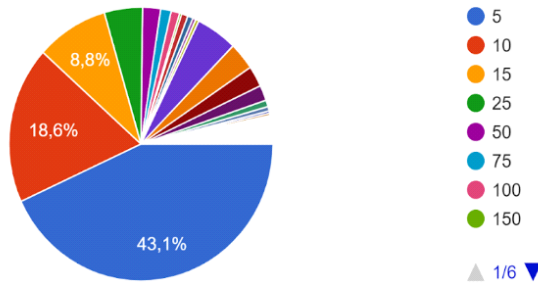
Şekil 22: En Çok Paylaşım Yapılan Kişiler

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %90,3'ü "Anlık haberleşme uygulamaları üzerinden en çok kimlerle paylaşım yapıyorsunuz?" sorusuna arkadaşlarımla cevabını verirken %34,7'si aile bireyleriyle, %9,7'si öğretmenlerimle cevabını vermiştir.

Bir günde kaç farklı kişi ile çevrim içi (online) paylaşım yapıyorsunuz?

770 yanıt

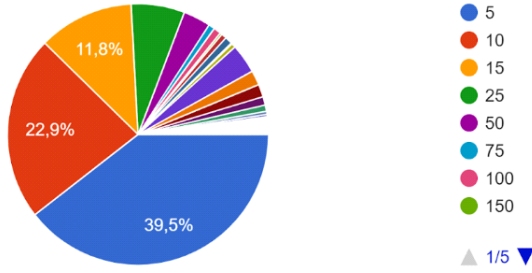

Şekil 23: Gün İçinde Çevrim İçi Paylaşım Yapılan Kişiler

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %43,1'i "Bir günde kaç farklı kişi ile çevrim içi (online) paylaşım yapıyorsunuz?" sorusuna 5 cevabını verirken %18,6'sı 10, %8,8'i 15, %4,7'si 25, %2,2'si 50, %1,3'ü 75, %1'i 100, %0,8'i 200, %0,6'sı 500, %0,4'ü 1000, %0,4'ü 2000 cevabını vermiştir. Geriye kalan %19,1'lik kesim ise diğer seçeneğini seçmiştir.

Bir günde kaç farklı kişiden çevrim içi (online) ileti alıyorsun?
770 yanıt

Şekil 24: Gün İçinde Çevrim İçi İleti Alınan Kişiler
Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir

Katılımcıların %39,5'i "Bir günde kaç farklı kişiden çevrim içi (online) ileti alıyorsun?" sorusuna 5 cevabını verirken %22,8'i 15, %11,8'i 10, %6,6'sı 25, %3,4'ü 50, %0,9'u 100, %0,9'u 500, %0,8'i 75, %0,6'sı 200, %0,5'i 2000, %0,3'ü, 150, %0,1'i ise 1500 cevabını vermiştir. Geriye kalan %11,7'lik kesim ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Birinci alt problem kapsamında öğrencilerin;

- ✓ Arkadaşlarını nasıl seçtikleri incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin arkadaşlıklarını daha çok okul ortamından, yüz yüze seçtikleri bulunmuştur.
- ✓ Toplam kaç arkadaşları olduğu incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun yaklaşık 50 arkadaşına sahip olduğu bulunmuştur.
- ✓ Arkadaşlarının kaç tanesi ile sürekli iletişim halinde olduğu incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin %30'luk bir kısmının sürekli olarak iletişime geçtiği arkadaş sayısının 5 olduğu bulunmuştur.
- ✓ Sosyal medya üzerinden sahip olduğu arkadaş sayıları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin sosyal medya üzerinden sahip olduğu arkadaşların 10 ile 2000 arasında olduğu bulunmuştur.
- ✓ Gerçek ortamlarda sahip oldukları, yüz yüze arkadaş sayıları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin yüz yüze arkadaş sayılarının 10 ile 2000 arasında olduğu bulunmuştur. Bu verilerdeki büyük dilimi ise 25 arkadaşlık kısım oluşturmaktadır.
- ✓ Bir günde kaç farklı arkadaşları ile iletişim halinde oldukları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin daha çok 5 arkadaşını ile sürekli olarak iletişim halinde olduğu bulunmuştur.
- ✓ Haftada kaç farklı arkadaşları ile iletişim halinde oldukları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin daha çok 25 arkadaşını ile haftalık olarak iletişim içinde oldukları bulunmuştur.
- ✓ En yakın hissettikleri, daha samimi paylaşım yaptıkları arkadaş sayısı incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin daha çok 5 arkadaşını ile samimi paylaşımlar yaptıkları bulunmuştur.
- ✓ Çevrelerindeki toplam arkadaş sayıları (çevrim içi ve yüz yüze) incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin daha çok 15 arkadaşları olduğu bulunmuştur.
- ✓ Anlamlı iletişim kurabildikleri, arkadaş evrenleri incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin arkadaş evrenlerini daha çok 5 kişi ile tanımladıkları bulunmuştur.

İkinci alt problem kapsamında öğrencilerin;

- ✓ Sahip oldukları sosyal medya hesapları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin Youtube uygulamasını daha çok tercih ettikleri bulunmuştur.
- ✓ En sık kullandıkları sosyal medya hesapları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin Youtube uygulamasını daha çok tercih ettikleri bulunmuştur.

- ✓ Sosyal medyalarında toplam kaç arkadaşları olduğu incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin sosyal medyalarındaki toplam arkadaş sayısının 5 ile 2000 arasında olduğu ve buradaki çoğunluğun da 5 kişilik kısım olduğu bulunmuştur.
- ✓ En çok arkadaşına sahip oldukları sosyal medya hesapları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin Instagram'ı diğer uygulamalara kıyasla daha çok tercih ettikleri bulunmuştur.
- ✓ Sahip oldukları anlık haberleşme uygulamaları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin WhatsApp uygulamasını daha çok tercih ettikleri bulunmuştur.
- ✓ En çok ileti aldıkları anlık haberleşme uygulamaları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin WhatsApp uygulamasını daha çok tercih ettikleri bulunmuştur.
- ✓ En çok paylaşım yaptıkları anlık haberleşme uygulamaları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin WhatsApp uygulamasını daha çok tercih ettikleri bulunmuştur.
- ✓ Anlık haberleşme uygulamaları üzerinden en çok paylaşım yaptıkları kişiler incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin arkadaşlarıyla daha çok paylaşım yaptıkları bulunmuştur.
- ✓ Bir günde kaç farklı kişi ile çevrim içi paylaşım yaptıkları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin daha çok 5 kişi ile paylaşım yaptıkları bulunmuştur.
- ✓ Bir günde kaç farklı kişiden çevrim içi ileti aldıkları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan veri taramaları sonucunda öğrencilerin daha çok 5 kişiden çevrim içi ileti aldıkları bulunmuştur.

ÖNERİLER

- ✓ Ortaöğretim kurumlarında sosyal medya kullanımına ilişkin eğitimler verilmelidir. Öğrencilerin sosyal medyadaki arkadaşlarının büyük bir kısmının gerçek arkadaş olarak tanımlanamayacağı, hatta yüz yüze kurdukları arkadaşlıklar da bile eksiklerin olduğu ve çok arkadaşına sahip olmanın bir şey ifade etmediği, önemli olanın kurulan arkadaşlıkların niteliği olduğu kavratılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin arkadaş seçimlerinde gerekli özeni göstermesi sağlanmalı ve bu konuda öncelikle aileler, sonrasında okul rehberlik servisleri öğrencilere yönelik belli yönlendirmeler yapılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin farklı ortamlarda, yaş ve eğitim düzeylerine uygun olacak şekilde sosyalleşmesi sağlanmalı ve bu konuda hem okul yönetimleri hem yerel yöneticilerin hem de sivil toplum örgütlerinin bu konularda inisiyatif kullanarak öğrencilere yeterli destek vererek nitelikli arkadaşlıkların kurulması için çaba gösterilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile akademik başarıları arasındaki bağlantı detaylı bir şekilde araştırılmalı ve bununla ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Bizim çalışmamızda sosyal medya kullanımı ile akademik başarı arasında doğrudan bir ilişki olmadığı gözükse de orta öğretim öğrencilerine yönelik farklı soru setleri hazırlanmalı, bu sorulara farklı etmenler eklenmeli ve bu şekilde tekrar bir ölçek hazırlanmalıdır. Hazırlanan ölçekler düzenli olarak (6 aylık veya 1 yıllık periyotlarla) tekrar uygulanmalı ve elde edilen sonuçlar kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

KAYNAKÇA

Çağlar, S “Arkadaşlık Paradoksu: Herkesin Sizden Çok Arkadaşı Olmasının Cevabı”

Hernando, A.; Villuendas, D.; Vesperinas, C.; Abad, M.; Plastino, A. (2009). "Karmaşık ağlar üzerinde bilgi teorisi ile sosyal grupların boyut dağılımını çözme"

Dunbar, R. (2010) “Şu Hayatta Kaç Arkadaş Lazım?” ss. 38

L. Field, Scott (Mayıs 1991) Amerikan Sosyoloji Dergisi cilt 96, Sayı 6 , s. 1464-1477

Burkeman, O. (2010) “This Column Will Change Your Life”

Lerman, K. Yan, X.Wu, X-Z. (2016)” The "Majority Illusion" in Social Networks”

Gonçalves, B. Perra, N.Vespignani, (2011) A. Modeling Users' Activity on Twitter Networks: Validation of Dunbar's Number

Kemp, S. (2021) DIGITAL 2021: THE LATEST INSIGHTS INTO THE ‘STATE OF DIGITAL’

Akyürek, M. İ. (2020) “Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları”